

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

СРІБНА ОЛЕСЯ ВАЛЕРІЇВНА

УДК 378.046-021.64:004:811.111-051(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ІНШОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
СІМКОВА Ірина Олегівна,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», завідувач кафедри англійської мови
гуманітарного спрямування №3.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
МИКИТЕНКО Наталія Олександрівна,
Львівський національний університет імені Івана
Франка, завідувач кафедри іноземних мов для
природничих факультетів;

кандидат педагогічних наук, доцент
КОНОПЛЯНИК Леся Миколаївна,
Національний університет «Київський авіаційний
інститут», доцент кафедри іноземних мов і перекладу.

Захист відбудеться 29 жовтня 2026 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук Д 58.053.01 Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (24 аудиторія (другий поверх головного корпусу), вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027).

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://www.tnpu.edu.ua> та в науковій бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2.

Автореферат розіслано 29 вересня 2026 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Галина МЕШКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Стрімкий розвиток інформаційних технологій і масштабні цифрові трансформації охоплюють усі сфери економіко-суспільного життя, що істотно підвищує вимоги до професійної підготовки фахівців з інформаційних технологій. У таких умовах особливої актуальності набуває оновлення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій, зокрема в частині іншомовної писемної комунікації. Стандарти вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальностями 121 «Інженерія програмного забезпечення» (F2), 123 «Комп'ютерна інженерія» (F7) і 126 «Інформаційні системи та технології» (F6) передбачають здатність випускника спілкуватися іноземною мовою усно й письмово. Письмова діяльність фахівця відображена у вимогах до результатів навчання та фахових компетентностей: написання технічної документації, формулювання технічних завдань, підготовка науково-технічних звітів. Більшість з цих видів документів за своєю комунікативною функцією є технічними інструктивними текстами – вони містять послідовні вказівки, рекомендації або алгоритми дій щодо використання, налаштування, обслуговування чи створення програмних продуктів і систем. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю відповідати високим вимогам сучасної ІТ-спільноти, яка очікує від випускників закладів вищої освіти здатності ефективно працювати з іншомовними професійними матеріалами, зокрема технічною документацією, специфікаціями, коментарями до програмного коду, міжнародними стандартами та цифровими технологіями. Створення, супровід і документування ІТ-продуктів здебільшого спираються на іншомовні джерела та ресурси, що зумовлює необхідність формування готовності фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації з урахуванням реального професійного контексту.

Питанню формування готовності майбутніх фахівців до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації присвячено багато зарубіжних і вітчизняних досліджень: педагогічні та психологічні праці науковців, які розвивають концептуальні ідеї інноваційної освіти (П. Бех, О. Бочкарьова, М. Варій, С. Гончаренко, О. Дурманенко, Т. Жижко, В. Зарицька, І. Зязюн, Г. Костюк, Ю. Слюсарчук, Л. Джавала, Л. Угрин, І. Цідило, D. Hull, K. Ingenkamp, M. Kim, Sh. Black, J. Clifton, L. Menabò та ін.) та методології наукового дослідження (Л. Барановська, Р. Мартинова, І. Мороз, С. Мусатов, Л. Орбан-Лембрик, В. Прошкін, M. Crotty, J. Richards, Th. Rodgers, E. Straub, M. Wartofsky, G. Wendt); праці, присвячені концептуальним основам іншомовної писемної комунікації (Н. Бідюк, Т. Глазунова, Ю. Колядич, Л. Конопляник, Г. Кривчикова, С. Литвин, І. Мельник, Н. Микитенко, О. Москалець, О. Селіванова, О. Синекоп, Г. Скуратівська, С. Сторожук, L. Bloomfield, M. Eodice, Ch. Fries, M. Hubert, R. Lado, D. McMurrey, C. Race, H. Palmer, P. Robinson, K. Yancey та ін.) та концепції типології й жанрового аналізу текстів (Ю. Британ, С. Данилюк, А. Мартинюк, С. Подолкова, Л. Шевніна, J. Adam, L. Fontan, P. Saint-Dizier, O. Heina, R. Johnson-Sheehan, M. Reiff, A. Bawarshi, J. Swales, W. Taffe, E. Warnke, F. White); праці, які містять опис педагогічних моделей, новітніх підходів до навчання іншомовної комунікації (Н. Беньковська, І. Єгорова, А. Заслужена, І. Каньковський, Г. Радельчук, Б. Савчук, І. Сімкова, Н. Слюсаренко,

M. Hauck, A.C. Biondo Salomão, M. Satar, G. Primo, D. Kolb, B. McKeown, D. Thomas, G. Tirtha та ін.).

Утім, попри наявні напрацювання, проблема формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації не стала предметом спеціального дослідження. Нерозробленими є питання компонентного складу такої готовності, критеріїв її оцінювання, лінгводидактичних особливостей підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, педагогічних умов. Відтак цілеспрямоване формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації постає необхідною умовою модернізації їхньої професійної підготовки в умовах цифровізації суспільства.

Актуальність означеної проблеми зумовлена суперечностями між: об'єктивною потребою цілеспрямованого формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації як інтегративної характеристики особистості та відсутністю науково обґрунтованої моделі й педагогічних умов, які б забезпечували системність цього процесу; визнанням значущості знань, умінь і навичок, необхідних для здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, та невизначеністю їх компонентного складу, критеріїв і рівнів сформованості, що унеможливорює об'єктивну діагностику результатів цього процесу; провідною роллю технічних інструктивних текстів у професійній іншомовній писемній комунікації та недостатнім відображенням інструктивних завдань на їх основі у змісті освітніх компонентів з іноземної мови професійного спрямування у закладах вищої освіти.

Актуальність проблеми і потреба розв'язання наявних суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації»**.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах ініціативної теми «Вдосконалення викладання англійської мови для спеціальних цілей у цифровому середовищі» (номер реєстрації УкрІНТЕІ 0121U111137) у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Тему дисертації затверджено вченою радою факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (протокол №4 від 26.11.2012 р.) і перезатверджено вченою радою факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (протокол №10 від 25.05.2020 р.).

Об'єкт дослідження – формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної комунікації.

Предмет дослідження – педагогічні умови та модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати педагогічні умови, розробити модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації та експериментально перевірити ефективність розробленої моделі, що реалізується за визначених педагогічних умов.

Для досягнення мети були визначені такі **завдання**:

- 1) на основі аналізу педагогічної, психологічної, психолінгвістичної, лінгвістичної та методичної наукової літератури визначити сучасний стан та вимоги до формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; здійснити теоретико-методологічний аналіз базових понять дослідження;
- 2) дослідити зміст і структуру готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; визначити критерії, показники та рівні сформованості цієї готовності;
- 3) визначити та обґрунтувати педагогічні умови ефективного формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації;
- 4) розробити модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації та експериментально перевірити її ефективність за визначених педагогічних умов;
- 5) розробити методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Вирішення поставлених завдань передбачало використання наступних **методів**:

- 1) *теоретичні*: загальнотеоретичні (критичний аналіз наукової літератури з педагогіки, методики професійної підготовки, психології, психолінгвістики, лінгвістики, культурології щодо досліджуваної проблеми; навчальних програм і освітніх документів, пов'язаних із підготовкою майбутніх фахівців з інформаційних технологій); спеціальнотеоретичні (вивчення й узагальнення досвіду викладачів іноземної мови і фахових дисциплін; моделювання процесу формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації);
- 2) *емпіричні*: спостереження за навчальним процесом; опитування викладачів іноземної мови з метою дослідження стану професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій; працівників сфери інформаційних технологій для з'ясування потреб, які виникають у них у процесі здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; анкетування, самооцінювання майбутніх фахівців з інформаційних технологій для виявлення вірогідного рівня їхньої готовності; тестування останніх з метою визначення рівня сформованості їхньої готовності до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; експериментальна перевірка ефективності моделі формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації за визначених педагогічних умов;

3) методи математичної статистики (критерій χ^2 Пірсона, критерій кутового перетворення Фішера (ϕ^*)).

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося впродовж 2012-2026 років на базі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Донецького національного університету імені Василя Стуса, Національного університету «Запорізька політехніка», Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Всього на різних етапах дослідження було задіяно 198 здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 20 викладачів іноземної мови, 30 фахівців з інформаційних технологій.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що *уперше*:

розроблено й теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, що інтегрує мотиваційно-цільовий (професійні мотиви та цілі формування готовності), змістово-операційний (знання, уміння й навички, що формуються за допомогою розроблених тематичних модулів і автентичних зразків технічних інструктивних текстів із використанням платформ віртуального обміну та цифрових інструментів) і рефлексивно-результативний (забезпечує діагностику й оцінювання досягнутого рівня готовності, а також рефлексію майбутнього фахівця з ІТ щодо власного прогресу) блоки;

обґрунтовано педагогічні умови формування зазначеної готовності: 1) холістичний характер підготовки, за якого професійна іншомовна писемна комунікація інтегрується у професійний контекст і розглядається як інструмент реалізації фахової діяльності; 2) пріоритетність інструктивних завдань на основі технічних інструктивних текстів у навчанні професійної іншомовної писемної комунікації; 3) формування системи знань до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; 4) використання платформ віртуального обміну як середовища для практичного застосування набутих знань для здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; 5) розвиток стійкого професійного інтересу і формування позитивного ставлення до професійної іншомовної писемної комунікації як невід'ємного складника фахової діяльності.

на основі холістичного, компетентнісного, експресивно-когнітивного, міждисциплінарного, технологічно-інтерактивного та професіографічного підходів конкретизовано структуру готовності та виділено її компоненти: мотиваційний (мотиваційні установки), когнітивний (знання), операційний (уміння і навички), визначено критерії, показники та рівні сформованості цієї готовності.

Уточнено зміст понять «готовність майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації» та «технічні інструктивні тексти».

Удосконалено: лінгводидактичні основи підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; перелік знань, умінь і навичок, необхідних майбутнім фахівцям з

інформаційних технологій для здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Набули подальшого розвитку: характеристика сучасного стану готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; форми, методи й засоби ефективного формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні модулів з професійної іншомовної писемної комунікації («Technical Documentation Basics», «Writing Technical Instructional Texts», «Professional Written Communication in IT») для навчальних дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» та «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації», професіограми фахівця з інформаційних технологій та методичних рекомендацій щодо формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 12 «Інформаційні технології» (з 2024 р. – F).

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес закладів вищої освіти України (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», акт про впровадження № 11 від 11 березня 2026 р.; Донецький національний університет імені Василя Стуса, акт про впровадження №7 від 25 лютого 2026 р.; Національний університет «Запорізька політехніка», акт про впровадження №7 від 06 березня 2026 р.; Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», акт про впровадження №3 від 03 березня 2026 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: *міжнародних*: «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов» (м. Київ, 1–2 березня 2013 р.), «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика» (м. Київ, 18 квітня 2013 р.), «Naukowa przestrzeń Europy – 2013» (м. Пшемисль, Польща, 7–15 квітня 2013 р.), «Найновітє постиження на європейската наука – 2013» (м. Софія, Болгарія, 17–25 червня 2013 р.), «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика» (м. Київ, 16–17 квітня 2014 р.), «Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов» (м. Тернопіль, 15–16 травня 2014 р.), «Новината за напреднали наука – 2014» (м. Софія, Болгарія, 17–25 травня 2014 р.), «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (м. Київ, 20 березня 2014 р.), «Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології» (м. Київ, 28 жовтня 2014 р.), «Naukowa myśl informacyjnej rowieki – 2015» (м. Пшемисль, Польща, 7–15 березня 2015 р.), «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов» (м. Київ, 24 березня 2015 р.), «Сучасні тенденції викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі» (м. Київ, 29 квітня 2015 р.), «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика» (м. Київ, 24 квітня 2015 р.), «Перспективи та інновації у прогресивному середовищі» (м. Київ, 25 квітня 2015 р.), «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика» (м. Київ, 21 квітня 2016 р.), «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов» (м. Київ, 28 лютого 2017 р.),

«AI-driven pedagogics: building competence, creativity, and critical thinking» (м. Київ, 22 травня 2026 р.), *Всеукраїнській: «Інноваційні технології у контексті іншомовної підготовки фахівця»* (м. Полтава, 2 квітня 2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі теоретичні та практичні результати дослідження отримано автором самостійно. У публікації [4] дисертанткою відібрано тексти та запропоновано метод моделювання текстів у навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення; у публікації [27] дисертантці належить розробка розділів «Writing user manuals», «Writing user guides», «Writing incident reports».

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено в 27 публікаціях, зокрема: 5 статей у наукових фахових виданнях (1 – у співавторстві), 1 стаття у закордонному виданні, 2 статті в інших збірниках наукових праць, 18 тез доповідей в збірниках матеріалів конференцій, 1 практикум (у співавторстві).

Структура дисертації обумовлена її цілями та завданнями. Робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 250 сторінок, з них – 170 сторінок основного тексту. Робота містить 9 таблиць, 14 рисунків, 14 додатків на 45 сторінках. Список використаних джерел сформований із 305 найменувань (177 іноземною мовою).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації**» досліджено сучасний стан та вимоги до формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації (ППК); розглянуто та узагальнено технології й підходи до формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК; проведено аналіз ключових критеріїв лінгвостилістичних характеристик технічних інструктивних текстів (ТІТ).

Вимоги до формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення ППК визначено на основі аналізу нормативно-правової та навчально-методичної бази професійної підготовки, зокрема освітньо-професійних програм, силабусів дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» і «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації», типової програми англійської мови професійного спрямування, навчальних програм американських університетів із технічного письма та положень Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Стандарти вищої освіти за спеціальностями 121 «Інженерія програмного забезпечення», 123 «Комп'ютерна інженерія» і 126 «Інформаційні системи та технології» передбачають серед загальних компетентностей і результатів навчання – здатність спілкуватися іноземною мовою як усно, так і письмово, уміння документувати й презентувати результати розробки програмного забезпечення, спілкуватися усно та письмово з професійних питань іноземною мовою, оформляти результати роботи у вигляді презентацій і науково-технічних звітів. Установлено, що сучасний ринок праці потребує фахівців, здатних працювати в міжнародних командах, брати участь у спільній розробці програмного забезпечення, здійснювати

ефективну писемну комунікацію у процесі створення й супроводу технічної документації, поєднуючи спеціальні (hard skills), універсальні (soft skills) і цифрові (digital skills) компетентності. Ці вимоги узгоджуються із загальноєвропейською тенденцією до модернізації підготовки фахівців в умовах цифровізації суспільства: Європейська Комісія визначила формування цифрових компетентностей одним із стратегічних напрямів розвитку освіти. Окремим викликом постає поширення технологій штучного інтелекту: цифровізація освітнього й виробничого середовища посилює вимоги до критичного оцінювання майбутніми фахівцями згенерованого тексту, збереження авторської відповідальності за зміст документації та дотримання жанрових норм професійного дискурсу.

Сучасний стан готовності до здійснення ПППК досліджено на основі опитування 60 здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 121, 123, 126 факультету інформатики та обчислювальної техніки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», спостережень за навчальним процесом та аналізу наукових джерел (О. Гурська, Н. Добровольська, Г. Дзіман, С. Сторожук, І. Цідило, Л. Шевніна та ін.). Установлено, що 74 % респондентів оцінюють власний рівень готовності до здійснення ПППК як «недостатній» або «невпевнені в його достатності» для використання в майбутній професійній діяльності. Отримані дані підтверджують, що наявний стан підготовки не забезпечує потреб професійної діяльності, а специфіка ІТ-сфери, в якій професійне письмо є необхідною умовою якісної командної роботи, посилена впливом сучасних цифрових та ШІ-технологій, зумовлює потребу розроблення науково обґрунтованих педагогічних умов і моделі формування зазначеної готовності.

Аналіз результатів досліджень зарубіжних і вітчизняних науковців (В. Вереїтіної, Е. Кесіді, Г. Кривчикової, Р. Мартинової, Л. Менабо, О. Синекон, Е. Страуб) дав можливість виокремити технології навчання, які застосовуються під час професійної підготовки майбутніх фахівців до здійснення іншомовної писемної комунікації: 1) інтегровані технології навчання (три рівні міждисциплінарних зв'язків); 2) технології інтерактивного навчання писемного мовлення (інтеграція з іншими видами мовленнєвої діяльності, інтегрований розвиток умінь створення й редагування тексту); 3) інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, Quizlet, Zoom) та підходи: холістичний (Ch. Goh, M. Kim, A. Kolb, S. Mahmoudi), компетентнісний (В. Лунячек, О. Пошетун, Ю. Слюсарчук, J. Raven, N. Chomsky), експресивно-когнітивний (Р. Мартинова, А. Смерчко, А. Foolen, G. Lampropoulos), міждисциплінарний (M. Amadio, A. Goldsmith), технологічно-інтерактивний (І. Сімкова, О. Пошетун, R. O'Dowd, M. Nauck) та професіографічний (С. Вітвицька, І. Галян, Н. Гуртовенко, Т. Жижко, С. Калаур, В. Круглик, О. Шквир) підходи, спрямовані відповідно на цілісний розвиток особистості майбутнього фахівця, поєднання особистісних цілей з практичними потребами професійної діяльності, використання цифрових платформ і засобів віртуального обміну (Virtual Exchange, Collaborative Online International Learning – COIL), а також дослідження складників професіограми фахівця з інформаційних технологій.

Аналіз композиційно-сислової структури технічних інструктивних текстів та дослідження лінгвостилістичних ознак дав змогу виокремити ключові критерії ТІТ:

комунікативний (цілі та наміри автора); композиційно-смісловий (способи подання професійної інформації); графічний (засоби зовнішньої організації тексту – заголовки, поліграфічне оформлення); мовний (лексичний і граматичний рівні).

У другому розділі **«Модель формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації»** розроблено професіограму майбутніх фахівців з ІТ; розглянуто зміст і структуру готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК, визначено критерії, показники та рівні її оцінювання; обґрунтовано педагогічні умови, спрямовані на ефективне формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК; розроблено модель формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК.

На основі узагальнення підходів науковців (С. Гончаренко, С. Калаур та ін.) розроблено професіограму фахівця з ІТ як комплексний опис характеристик професії та вимог до особистості фахівця, у якій визначено п'ять блоків компетентностей: 1) соціально-особистісні; 2) загальнонаукові; 3) інструментальні; 4) загальнопрофесійні; 5) спеціалізовано-професійні.

Виокремлені компетентнісні блоки професіограми фахівця з ІТ стали основою для визначення змісту й структури готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК. Аналіз проблеми готовності у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях (М. Галицька, Т. Гальцева, С. Давронович, Н. Калашнік, Е. Лузік, L. Olobia, E. Williams) дає змогу трактувати *готовність* майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації як цілісне інтегроване утворення, інтегративну професійно-особистісну характеристику фахівця, що охоплює взаємопов'язані мотиваційний, когнітивний та операційний компоненти й формується не як сума ізольованих мовних знань, а як узгоджена система мотиваційних установок, когнітивних знань і операційних умінь і навичок, спрямованих на розв'язання типових завдань писемної комунікації в цифровому ІТ-середовищі.

Мотиваційний компонент відображає наявність у майбутніх ІТ-фахівців: 1) позитивного ставлення до іншомовної писемної комунікації як невід'ємного складника фахової діяльності, 2) професійного інтересу до створення якісної технічної документації та письмової взаємодії в міжнародних командах, внутрішньої мотивації до точності, зрозумілості й етичної відповідальності письмового повідомлення.

Когнітивний компонент охоплює систему знань: 1) лінгвістичні знання здійснення ППК: лексичні знання; граматичні знання; знання реєстру; жанрові особливості ІТ-дискурсу; 2) знання комунікативних стратегій і тактик письмової взаємодії; 3) знання ситуативного контексту.

Операційний компонент є практичним втіленням мотиваційних установок і когнітивних знань та охоплює навички й уміння застосовувати їх у реальних професійних ситуаціях: 1) лексико-граматичні навички ППК; 2) навички жанрово-стилістичного оформлення ТІТ; 3) уміння структурувати ТІТ; 4) уміння реалізовувати комунікативні стратегії і тактики; 5) уміння враховувати ситуативний контекст під час створення ТІТ.

З урахуванням результатів дослідження сучасного стану готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення ПППК, лінгводидактичних основ такої підготовки, структури і змісту готовності, визначено такі *педагогічні умови*:

умова 1 – *холістичний характер підготовки, за якого ПППК інтегрується у професійний контекст і розглядається як інструмент реалізації фахової діяльності* – орієнтується на формування у майбутніх фахівців з ІТ сукупності загальнопрофесійних і спеціальних компетентностей, які забезпечують їхню готовність до ефективної іншомовної писемної взаємодії у процесі професійної діяльності;

умова 2 – *пріоритетність інструктивних завдань на основі технічних інструктивних текстів у навчанні ПППК* – моделює реальні професійні ситуації та орієнтує майбутніх фахівців з ІТ на створення практично значущих письмових текстів. У ТІТ найбільш виразно проявляються стратегії лаконічності, імперативності та безпеки, що становлять ядро когнітивного компонента готовності;

умова 3 – *формування системи знань до здійснення ПППК* – охоплює лінгвістичні знання (лексичні, граматичні, композиційно-сміслова будова ТІТ, жанрові особливості ІТ-дискурсу); знання комунікативних стратегій і тактик письмової взаємодії (лаконічність, імперативність, безпека та пов'язані з ними тактики – тактика алгоритмізації, апеляції до фонових знань, конкретизації інформації; привертання уваги, візуалізації; запобігання помилкам користувача, термінологічної точності); знання ситуативного контексту. Саме ця система знань забезпечує змістове наповнення когнітивного компонента готовності.

умова 4 – *використання платформ віртуального обміну (ВО) як середовища для практичного застосування набутих знань для здійснення ПППК* – де віртуальний обмін виступає як практична реалізація мотиваційного і операційного компонентів готовності до здійснення ПППК, що виявляється у здатності майбутніх фахівців з ІТ ефективно застосовувати знання ПППК, комунікативні стратегії і тактики, уміння і навички в реальних професійних ситуаціях;

умова 5 – *розвиток стійкого професійного інтересу і формування позитивного ставлення до ПППК як невід'ємного складника фахової діяльності* – впливає на засвоєння лінгвістичних знань ПППК, знань комунікативних стратегій і тактик, застосування навичок і вмінь ведення ПППК у реальних професійних ситуаціях. Позитивне ставлення є ключовим чинником успіху у процесі фахової підготовки; серед чинників, що впливають на навчання – мотивація, тривожність, навчальні досягнення, здібності.

Виокремлені компоненти структури готовності до здійснення ПППК та обґрунтовані педагогічні умови стали основою для проєктування *моделі* формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення ПППК (рис. 1).

1) *Мотиваційно-цільовий блок* моделі охоплює професійні мотиви та цілі формування готовності. У цьому блоці реалізується педагогічна умова 5 – спрямованість процесу фахової підготовки на розвиток стійкого професійного інтересу та формування позитивного ставлення до ПППК.

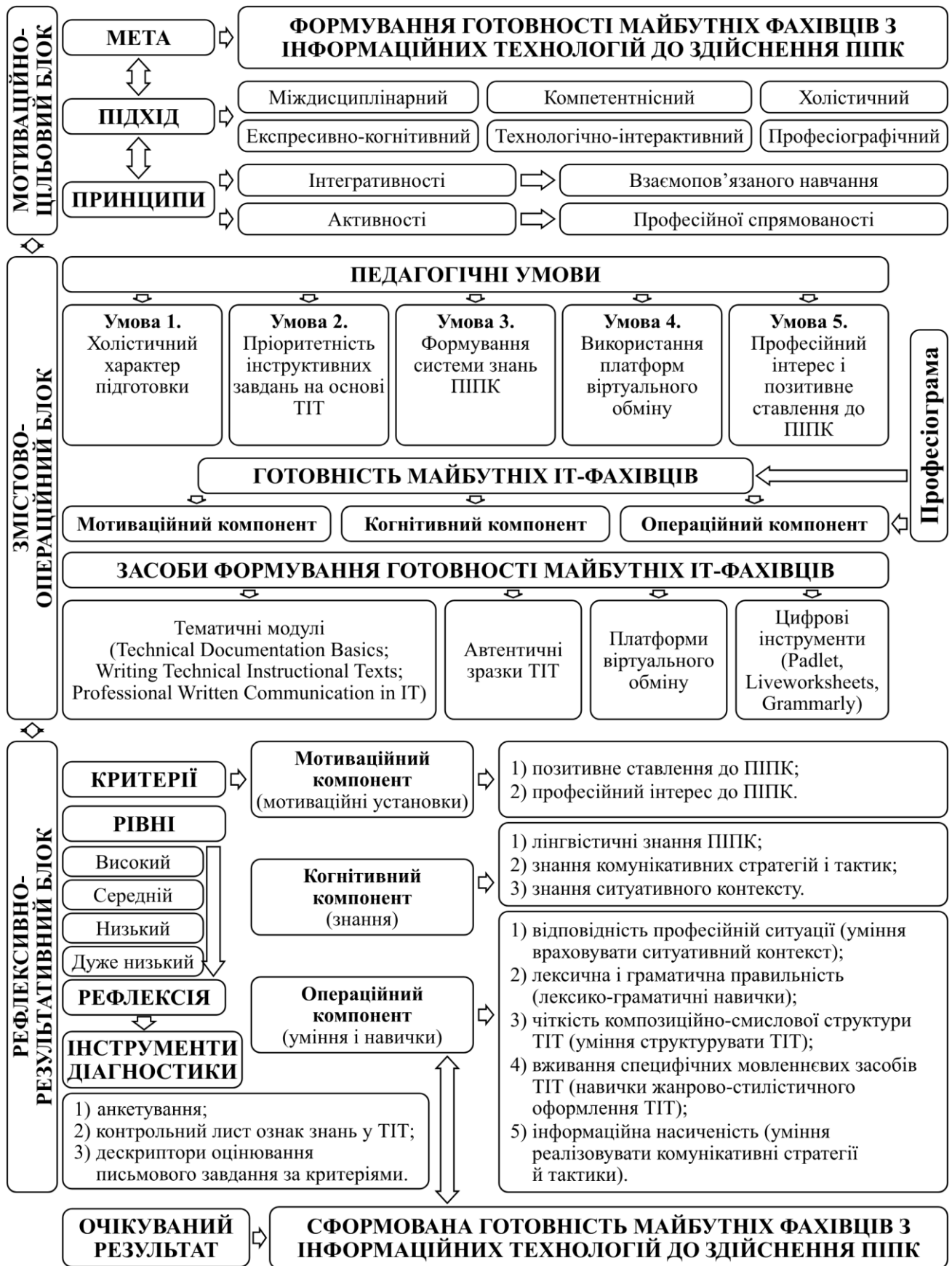

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації

Майбутні фахівці усвідомлюють цінність ПППК для фахової діяльності, формують професійні мотиви якісного технічного письма й визначають цілі власних письмових завдань і умова 4 – використання платформ віртуального обміну як середовища для забезпечення стійкого професійного інтересу у реальному ситуативному контексті. Реалізація цих умов забезпечує мотиваційний компонент готовності – позитивне ставлення до іншомовної писемної комунікації, професійний інтерес майбутнього фахівця з ІТ – який вимірюється критеріями оцінювання і відповідними показниками: «позитивне ставлення до ПППК» (оптимізм, проактивність, конструктивність) і «професійний інтерес до ПППК» (орієнтація на досягнення результату ПППК, здатність до професійного розвитку, вмотивованість).

2) *Змістово-операційний блок* представлений через знання, вміння і навички, необхідні для формування готовності. У цьому блоці реалізуються педагогічні умови: умова 2 – пріоритетність інструктивних завдань визначає ТІТ як базовий жанр змісту навчання; умова 3 – формування системи знань ПППК, до якого входить лінгвістичні знання ПППК, знання комунікативних стратегій і тактик, знання ситуативного контексту; умова 4 – використання платформ віртуального обміну забезпечує середовище для практичного застосування цих знань у реальних професійних ситуаціях. Реалізація цих умов забезпечує формування когнітивного (система знань ПППК) та операційного (уміння й навички застосовувати ці знання під час створення ТІТ) компонентів готовності. Когнітивний компонент готовності вимірюється критеріями оцінювання і відповідними показниками: а) лінгвістичні знання ПППК (фахова ІТ-термінологія, вимоги термінологічної однозначності; граматичні знання (імперативні конструкції, пасивні форми опису процесів, модальні засоби припису й застереження, синтаксис покрокових директив); знання реєстру (адаптація формальності й стилю відповідно до адресата); жанрові особливості ІТ-дискурсу (композиційно-сміслова структура ТІТ: мета / передумови / кроки / очікуваний результат / застереження); б) комунікативні стратегії і тактики (стратегії лаконічності, імперативності, безпеки з відповідними тактиками – тактика алгоритмізації, апеляції до фонових знань, конкретизації інформації; тактика привертання уваги, візуалізації; запобігання помилкам користувача, термінологічної точності); в) критерій ситуативного контексту (урахування специфіки конкретної професійної ситуації під час створення тексту). Операційний компонент готовності вимірюється критеріями оцінювання і відповідними показниками: 1) лексико-граматичні навички ПППК – а) лексична і граматична правильність; 2) навички жанрово-стилістичного оформлення ТІТ – б) вживання специфічних мовленнєвих засобів, характерних для ТІТ (застосування термінів, маркерів і зворотів, типових для жанру ТІТ); 3) уміння структурувати ТІТ – в) чіткість композиційно-сміслові структура; 3) уміння реалізовувати комунікативні стратегії й тактики – г) інформаційна насиченість (повнота, точність і новизна переданої інформації, відсутність надлишкових і другорядних відомостей); 4) уміння враховувати ситуативний контекст під час створення ТІТ – г) відповідність професійній ситуації.

3) *Рефлексивно-результативний блок* забезпечує діагностику й оцінювання досягнутого рівня готовності, а також рефлексію майбутнього фахівця з ІТ щодо власного прогресу. Функціонування цього блоку спирається на умову 1 – холістичний

характер підготовки, який об'єднує три блоки моделі в єдину цілісну систему й орієнтує оцінювання не на ізольовані мовні знання, а на комплексний розвиток особистості майбутнього фахівця з ІТ. Блок оцінює всі три компоненти готовності: мотиваційний – через самооцінювання ставлення й професійного інтересу; когнітивний – через перевірку системи знань ПППК; операційний – через аналіз письмового продукту (ТІТ), де майбутні фахівці з ІТ демонструють свої уміння і навички ПППК

Формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ПППК здійснюється під час проходження циклу дисциплін: «Іноземна мова професійного спрямування» і «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації», в тематичний план цих освітніх компонентів інтегровано модулі «Technical Documentation Basics», «Writing Technical Instructional Texts», «Professional Written Communication in IT». Кожен модуль містить фахові теми та відповідний лексико-граматичний матеріал.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності моделі формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації»** описано організацію та перебіг експериментального дослідження ефективності моделі формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, етапи його проведення, проаналізовано та інтерпретовано результати експериментальної перевірки, подано їх статистичну обробку, а також сформульовано методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Експериментальною базою для проведення дослідного навчання стали 4 академічні групи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 121, 123, 126 факультету інформатики та обчислювальної техніки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» загальною кількістю 60 осіб. Експериментальне дослідження проходило у три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний.

Констатувальний етап експерименту передбачав проведення опитування здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, викладачів іноземної мови, фахівців з ІТ; виділення 2 контрольних (КГ) та 2 експериментальних (ЕГ) для участі в експериментальній перевірці моделі формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ПППК; проведення діагностичного зрізу; застосування інструментів діагностики: анкети і рефлексивний звіт, контрольний лист ознак знань у ТІТ та дескриптори аналітичної шкали оцінювання письмового завдання ТІТ за критеріями і показниками.

На формувальному етапі за результатами діагностичного зрізу здобувачі контрольних та експериментальних груп мали приблизно однакові показники за рівнем готовності до здійснення ПППК. Оцінювання рівня сформованості здійснювалося за єдиною аналітичною шкалою, де максимальний рейтинг склав 50 балів: мотиваційний компонент (10 балів) + когнітивний (15 балів) + операційний (25 балів).

Неварійованими умовами були: 1) склад груп – ЕГ (2) і КГ (2) по 15 учасників у кожній групі; 2) перелік дисциплін, під час яких здійснювалося формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК – «Іноземна мова професійного спрямування» і «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації»; 3) предметний зміст професійної підготовки до здійснення ППК – в тематичний план освітніх компонентів з пункту 2 інтегровано модулі «Technical Documentation Basics», «Writing Technical Instructional Texts», «Professional Written Communication in IT»; 4) критерії оцінювання, показники, рівні готовності і шкала оцінювання майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК; 5) експериментатори: автор дослідження і викладачі, які проводили заняття. Варійованою умовою були педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК.

Контрольний етап передбачав: проведення контрольного зрізу за тими самими критеріями й аналітичною шкалою, що й діагностичного, що забезпечило співмірність даних і можливість аналізувати динаміку рівнів готовності без зміни методики вимірювання; проведення якісного аналізу письмових продуктів ТІТ за критеріями мотиваційного, когнітивного та операційного компонентів готовності; кількісного узагальнення балів і коефіцієнта навченості; статистичної перевірки відмінностей між вибірками; формулювання методичних рекомендацій щодо формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення ППК.

Результати контрольного зрізу засвідчили позитивну динаміку як у здобувачів контрольних, так і експериментальних груп. Водночас рівень сформованості готовності до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації у здобувачів експериментальних груп виявився вищим (80,3%), ніж у КГ (74,8%), що підтверджується отриманими результатами дослідження (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка сформованості рівнів готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації

Компонент готовності	Контрольні групи (КГ)				Експериментальні групи (ЕГ)				Приріст за усіма групами
	Діагн. зріз (бал/%)	Рівень	Контр. зріз (бал/%)	Рівень	Діагн. зріз (бал/%)	Рівень	Контр. зріз (бал/%)	Рівень	
Когнітивний	5,90 (39,3%)	Дуже низький	10,10 (67,3%)	Середній	6,03 (40,2%)	Низький	11,63 (77,6%)	Середній	<u>82%</u>
Мотиваційний	4,90 (49,0%)	Низький	7,33 (73,3%)	Середній	4,20 (42,0%)	Низький	7,47 (74,7%)	Середній	<u>63%</u>
Операційний	11,43 (45,7%)	Низький	19,97 (79,9%)	Середній	12,80 (51,2%)	Низький	21,03 (84,1%)	Високий	<u>69%</u>
Загальний рівень готовності	22,23 (44,5%)	Низький	37,40 (74,8%)	Середній	23,03 (46,1%)	Низький	40,13 (80,3%)	Високий	<u>71%</u>

Примітка. Рівні визначено за часткою від максимального бала (мотиваційний – 10, когнітивний – 15 балів, операційний – 25): 80 % і більше – високий; 60–79 % – середній; 40–59 % – низький; менше 40 % – дуже низький.

Якісний аналіз за компонентами готовності виявив нерівномірну динаміку:

найвищі показники приросту зафіксовано за критеріями когнітивного компонента (82%), дещо нижчі – операційного (69%), найнижчі – мотиваційного (63%), що засвідчує вищу дієвість моделі щодо формування знань, практичних умінь і навичок укладання письмового продукту ТІТ порівняно з мотиваційним компонентом готовності й стало основою розробки відповідних методичних рекомендацій.

Відтак, аналіз динаміки рівнів сформованості досліджуваної готовності свідчить про ефективність розробленої моделі формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення ППК за визначених педагогічних умов. Для перевірки достовірності отриманих даних застосовано непараметричні методи математичної статистики: критерій узгодженості χ^2 Пірсона – для перевірки однорідності контрольних і експериментальних груп на діагностичному зрізі; критерій кутового перетворення Фішера (ϕ^*) – для оцінки статистичної значущості відмінностей між діагностичним і контрольним зрізами в кожній контрольній та експериментальній групі.

ВИСНОВКИ

У межах дослідження систематизовано та узагальнено теоретичні і практичні результати.

1. На основі аналізу педагогічної, психологічної, психолінгвістичної, лінгвістичної та методичної наукової літератури визначено сучасний стан та вимоги до формування готовності майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; здійснено теоретико-методологічний аналіз базових понять дослідження.

2. Проаналізовано лінгводидактичні особливості підготовки майбутніх фахівців з ІТ до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; перелік знань, навичок і вмінь, необхідних майбутнім фахівцям з ІТ для здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

3. З урахуванням холістичного, компетентнісного, експресивно-когнітивного, міждисциплінарного, технологічно-інтерактивного та професіографічного підходів конкретизовано структуру готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації та виокремлено компоненти готовності: мотиваційний (професійний інтерес і позитивне ставлення до ППК), когнітивний (лінгвістичні знання ППК, знання комунікативних стратегій і тактик, знання ситуативного контексту) операційний компоненти (лексико-граматичні навички ППК, навички жанрово-стилістичного оформлення ТІТ, уміння структурувати ТІТ, уміння реалізовувати комунікативні стратегії і тактики, уміння враховувати ситуативний контекст під час створення ТІТ), визначено критерії та показники оцінювання рівня сформованості кожного компонента готовності.

4. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування зазначеної готовності: 1) холістичний характер підготовки, за якого професійна іншомовна писемна комунікація інтегрується у професійний контекст і розглядається як інструмент реалізації фахової діяльності; 2) пріоритетність інструктивних завдань на основі технічних інструктивних текстів у навчанні професійної іншомовної писемної комунікації; 3) формування системи знань до здійснення професійної іншомовної

писемної комунікації; 4) використання платформ віртуального обміну як середовища для практичного застосування набутих знань для здійснення професійної іншомовної писемної комунікації; 5) розвиток стійкого професійного інтересу і формування позитивного ставлення до професійної іншомовної писемної комунікації як невід'ємний складник фахової діяльності.

5. Розроблено й теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, що інтегрує мотиваційно-цільовий (професійні мотиви та цілі формування готовності), змістово-операційний (знання, уміння й навички, що формуються за допомогою розроблених тематичних модулів і автентичних зразків технічних інструктивних текстів із використанням платформ віртуального обміну та цифрових інструментів) і рефлексивно-результативний блоки (забезпечує діагностику й оцінювання досягнутого рівня готовності, а також рефлексію майбутнього фахівця з ІТ щодо власного прогресу), які реалізуються за визначених педагогічних умов: холістичний характер підготовки забезпечує цілісність усіх блоків моделі; мотиваційно-цільовий блок реалізує умову розвитку професійного інтересу й позитивного ставлення до професійної іншомовної писемної комунікації; змістово-операційний блок реалізує умови пріоритетності інструктивних завдань, формування системи знань до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації і використання платформ віртуального обміну; рефлексивно-результативний блок забезпечує діагностику досягнутого рівня готовності.

6. Експериментально перевірено ефективність запропонованої моделі за визначених педагогічних умов. Найвищі показники приросту зафіксовано за критеріями когнітивного компонента (82%), дещо нижчі – операційного (69%), найнижчі – мотиваційного (63%). Для перевірки достовірності отриманих даних застосовано непараметричні методи математичної статистики: критерій узгодженості χ^2 Пірсона та критерій кутового перетворення Фішера (ϕ^*). Вищі показники готовності в експериментальних групах (80,3%) порівняно з контрольними (74,8%) свідчать про ефективність розробленої моделі формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації за визначених педагогічних умов.

7. На основі проведеного дослідження розроблено методичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення процесу формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Дослідження не вичерпує усіх аспектів вивчення проблеми формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації. Перспективи подальшої наукової діяльності вбачаємо у використанні потенціалу сучасних освітніх ресурсів (платформ віртуального обміну, засобів генеративного штучного інтелекту) для формування готовності до професійної іншомовної писемної комунікації та розробленні лінгводидактичних засад і педагогічних умов їх цілеспрямованого використання в освітньому процесі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Лубянова О. Теоретичні передумови навчання іншомовного писемного мовлення у другій половині ХХ – початку ХХІ століття. *Проблеми сучасної педагогічної освіти* : зб. статей Республіканського вищого навчального закладу «Кримський гуманітарний університет». Серія: Педагогіка і психологія. 2013. Вип. 41, ч. 2. С. 143–149.

2. Лубянова О. Лінгвостилістичний аналіз технічних інструктивних текстів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 117. С. 227–229.

3. Лубянова О. Професіограма фахівця з інформаційних технологій. *Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2014. Вип. CXVI (116). С. 148–154.

4. Коломієць С., Лубянова О. Метод моделювання текстів у навчанні професійно орієнтованого писемного мовлення. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журн. Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. 2016. № 2 (56). С. 56–63.

5. Sribna O. V. A pedagogical model for building IT specialists' readiness for professional foreign-language written communication. *Вісник науки та освіти*. 2026. № 4 (46). С. 2799–2811. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4\(46\)-2799-2811](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4(46)-2799-2811).

Статті у закордонних наукових періодичних виданнях

6. Sribna O. Validating a model for developing IT specialists' readiness for professional foreign-language written communication: an experimental study. *European Journal of Education Studies*. 2026. Vol. 13, No. 6. P. 183–196. DOI: <http://dx.doi.org/10.46827/ejes.v13i6.6700>.

Опубліковані праці апробаційного характеру

7. Лубянова О. Використання мультимедійних засобів для формування англomовної писемної комунікативної компетенції студентів ВНЗ. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов* : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 1–2 берез. 2013 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2013. С. 107–110.

8. Лубянова О. Вимоги до створення методики навчання професійно орієнтованого англomовного писемного мовлення у студентів ВНЗ. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18 квіт. 2013 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2013. С. 88–92.

9. Лубянова О. Інноваційні тенденції формування у майбутніх фахівців з інформаційних технологій англomовної писемної комунікативної компетенції. *Naukowa przestrzen Europy – 2013 : materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji* (Przemyśl, 7–15 kwietnia 2013 roku). Przemyśl : Nauka i studia, 2013. S. 39–42.

10. Лубянова О. Сучасні технології у методиці навчання англomовної професійно орієнтованої писемної компетентності у студентів немовних ВНЗ. *Найновите постиження на европейската наука – 2013* : матеріали за

9-а міжнародна научна практична конференція. (Софія, 17–25 юни 2013).
Софія : Бял ГРАД-БГ, 2013. С. 15–17.

11. Лубянова О. Зміст навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення у студентів ВНЗ. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика* : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16–17 квіт. 2014 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2014. С. 96–99.

12. Лубянова О. Інноваційні технології у методиці викладання іншомовного писемного мовлення студентам у вищій технічній школі. *Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов* : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 15–16 трав. 2014 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2014. С. 156–157.

13. Лубянова О. Іншомовна підготовка студентів – майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Інноваційні технології у контексті іншомовної підготовки фахівця* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 2 квіт. 2014 р.). Полтава : ПолтНТУ, 2014. С. 66–68.

14. Лубянова О. Методика формування професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення із застосуванням інформаційних технологій у вищій технічній школі. *Новината за напреднали наука – 2014* : матеріали за 10-а міжнародна научна практична конференція (Софія, 17–25 май 2014). Софія : Бял ГРАД-БГ, 2014. С. 17–19.

15. Лубянова О. Основні підходи до навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення у немовних ВНЗ. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти* : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 берез. 2014 р.). Київ : НАУ, 2014. С. 187–188.

16. Лубянова О. Цілі навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології* : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Київ, 28 жовт. 2014 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2014. С. 79–81.

17. Лубянова О. Використання інтернет-ресурсів у процесі навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення студентів ВНЗ. *Naukowa myśl informacyjnej powieki – 2015* : materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (Przemyśl, 7–15 marca 2015 roku). Przemyśl: Nauka i studia, 2015. S. 3–5.

18. Лубянова О. Відбір та організація навчального матеріалу для навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов* : зб. матеріалів X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 берез. 2015 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2015. С. 62–64.

19. Лубянова О. Методичні передумови навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення студентів ВНЗ. *Сучасні тенденції викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі* : зб. матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 квіт. 2015 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2015. С. 64–66.

20. Лубянова О. Психологічні передумови навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення студентів ВНЗ. *Сучасна освіта: методологія,*

теорія, практика : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 квіт. 2015 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2015. С. 83–85.

21. Лубянова О. Соціальні чинники навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення. *Перспективи та інновації у прогресивному середовищі* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 квіт. 2015 р.). Київ : Всеукр. молодіж. громад. орг. «Об'єднана молодь України», 2015. С. 51–53.

22. Лубянова О. ESP writing for IT specialists. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика* : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 квіт. 2016 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2016. С. 62–63.

23. Лубянова О. Методи дослідження для навчання професійно орієнтованого писемного мовлення. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов* : зб. матеріалів XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 лют. 2017 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2017. С. 100–101.

24. Sribna O. V. Virtual exchange platforms for developing motivation and cognitive skills of future IT specialists. *AI-driven pedagogics: building competence, creativity, and critical thinking* : proceedings of the International Scientific Conference. (Kyiv, 22 May 2026). Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2026. P. 53–56.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

25. Лубянова О. Психолого-педагогічні особливості формування англомовної писемної комунікативної компетенції. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філологія. Педагогіка : зб. наук. пр. Київ, 2013. № 1. С. 118–128.

26. Лубянова О. Teaching technical writing as part of ESP. *Новітня освіта : зб. наук. пр. Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. Вип. 4. С. 36–39.

27. Сімкова І., Козубська І., Срібна О. Практикум з професійного іншомовного письма: технічні та академічні тексти : практикум. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2026. 138 с. URL: <https://kamgs3.kpi.ua/metodichna-robota/preprinti>

АНОТАЦІЇ

Срібна О.В. Формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2026.

У дисертації досліджено сучасний стан проблеми формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації. Уточнено зміст та визначено структуру готовності (мотиваційний, когнітивний, операційний компоненти), критерії, показники та рівні її сформованості. Обґрунтовано педагогічні умови та розроблено модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації, що інтегрує мотиваційно-цільовий, змістово-

операційний і рефлексивно-результативний блоки, й експериментально підтверджено її ефективність. Розроблено методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до здійснення професійної іншомовної писемної комунікації.

Ключові слова: професійна іншомовна писемна комунікація, формування готовності до професійної іншомовної писемної комунікації, педагогічні умови, модель, технічні інструктивні тексти, майбутні фахівці з інформаційних технологій, англійська мова для спеціальних цілей.

Sribna O.V. Development of Future IT Specialists' Readiness for Professional Written Communication in a Foreign Language. – Manuscript.

A thesis submitted for the research degree of a Candidate of Science in Pedagogical Studies. Speciality: 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Training. – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Ternopil, 2026.

The relevance of the thesis is determined by the growing demands of the IT industry, which require graduates to demonstrate the ability to engage effectively with foreign-language professional materials and communicate in written form within international professional contexts. An analysis of current developments in the IT sector, transformations in higher education, and the applicable regulatory framework demonstrates that professional foreign-language training should extend beyond the acquisition of linguistic knowledge and skills to the purposeful development of readiness for professional written communication in a foreign language as an integrative personal characteristic comprising motivational, cognitive and operational components. In response to these requirements, the study provides a theoretical substantiation and experimental validation of a model for developing future IT specialists' readiness for professional written communication in a foreign language.

The thesis examines the current state of research on the development of future IT specialists' readiness for professional written communication in a foreign language. Within this framework, relevant technologies and approaches to teaching future IT specialists are reviewed and synthesised; a linguistic analysis of technical instructional texts is conducted; the content and structure of future IT specialists' readiness for professional written communication in a foreign language are examined. The pedagogical conditions for the effective development of future IT specialists' readiness for professional written communication in a foreign language are substantiated: 1) the holistic nature of training, whereby professional written communication in a foreign language is integrated into the professional context and considered as an instrument for the implementation of professional activity; 2) the priority of instructional tasks based on technical instructional texts in teaching professional written communication in a foreign language; 3) the formation of a system of knowledge for engaging in professional written communication in a foreign language; 4) the use of virtual exchange platforms as an environment for the practical application of acquired knowledge in professional written communication in a foreign language; 5) the development of sustained professional interest and the formation of a positive attitude towards professional written communication in a foreign language as an integral component of professional activity. The model for the development of future IT specialists' readiness to engage in professional written communication in a foreign language

has been developed and theoretically substantiated. It integrates the motivational-target block (professional motives and goals of readiness development), the content-operational block (knowledge, abilities and skills necessary for the development of readiness), and the reflective-resultative block (ensures diagnosis and assessment of the achieved level of readiness, as well as the future IT specialists' reflection on their own progress), which are implemented within a set of pedagogical conditions: the holistic nature of training ensures the integrity of all blocks of the model; the motivational-target block implements the condition of developing professional interest and a positive attitude towards professional written communication in a foreign language; the content-operational block implements the conditions of prioritising instructional tasks, forming a system of knowledge for engaging in professional written communication in a foreign language, and using virtual exchange platforms; the reflective-resultative block ensures diagnosis of the achieved level of readiness. The experimental study is organised and conducted to determine the effectiveness of the proposed model implemented within the set of pedagogical conditions; its stages are described, and the experimental results are analysed, interpreted, and statistically processed. The highest growth was recorded for the cognitive component (82 %); followed by the operational component (69%); the lowest growth was recorded for the motivational component (63 %). Based on the research conducted, methodological recommendations for developing future IT specialists' readiness for professional written communication in a foreign language are presented.

The study does not cover all aspects of the problem of developing future IT specialists' readiness to engage in professional written communication in a foreign language. The prospects for further research lie in the potential of modern educational resources (virtual exchange platforms, generative artificial intelligence tools) for developing readiness for professional written communication in a foreign language, as well as in developing the linguodidactic foundations and pedagogical conditions for their purposeful use in the educational process.

Keywords: professional written communication in a foreign language, development of readiness for professional written communication in a foreign language, pedagogical conditions, model, technical instructional texts, future IT specialists, English for specific purposes.

Підписано до друку 17.09.2026.
Формат 60х 84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний 80 г/м2. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 09/26/1-248

Віддруковано у видавничому центрі "Вектор"
46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12,
Тел. +38 (097) 988-53-23

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.
ФОП Осадца Ю.В.